

პერსონაჟთა დახატვის ხერხები დავით
კლდიაშვილის შემოქმედებაში
Character Drawing Techniques in Davit Kldiashvili's
Literary Works

ანა დოლიძე
Anna Dolidze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javahishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტაზურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: დავით კლდიაშვილი,
მხატვრული შემოქმედება, პერსონაჟი, დახატვის ხერხი.

Keywords: Davit Kldiashvili, Literary Works, Character,
Drawing Techniques.

დავით კლდიაშვილის თითოეული პერსონაჟი ინდივიდუალური ნიშან-თვისებებით არის შემკული. ჩნდება კითხვა: რა განაპირობებს მათ ინდივიდუალობას? როგორია მწერლის მიერ პერსონაჟთა ხატვის ხერხი, რაც ქმნის მათ სხვათაგან განსხვავებულ, მაგრამ ტიპურ მხატვრულ სახეს. კლდიაშვილის მოთხრობებზე დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ მწერალი ჯერ ავტორისეული მსჯელობით ახასიათებს პერსონაჟს, შემდეგ კი მისივე მეტყველებით. მეტყველება, რომელშიაც ჩართულია დიალექტიზმები, ბარბარიზმები, ასახულია პერსონაჟის ხასიათი, სძენს მას იმ თავისებურებას, რომელიც სხვა პერსონაჟს არა აქვს.

კლდიაშვილის ყველაზე ცნობილი მოთხრობაა „სამანიშვილის დედინაცვალი“. ავტორი ნაწარმოებს ბეკინა სამანიშვილის დახასიათებით იწყებს: „ბეკინა სამანიშვილი, რასაკვირველია, ღარიბი აზნაური იყო, გვარიანი ღარიბიც...“ [კლდიაშვილი 1988 : 94]. ამას მოჰყვება ბეკინას სარჩო-საბადებლის აღწერა და მისი დამოკიდებულება თავისი მდგომარეობისადმი - „ბეკინას კი თავისი თავი მდიდრებში მოჰქონდა და ვინ იქნებოდა, რომ თავის სიღარიბეზე ერთი სიტყვა წამოეცდენინებინა ბეკინასათვის?“ ამ დამოკიდებულებას მოსდევს ავტორის შეფასება, რომელიც სხვათა სიტყვებით არის გამოხატული: „როგორც იმერეთში ამბობენ, ერთობ გადაპრანჭული იყო ჩვენი ბეკინა“ [კლდიაშვილი 1988 : 94]. ავტორისეული და სხვათა დახასიათების გარდა, კლდიაშვილის პერსონაჟს წარმოაჩენს და სხვათაგან განასხვავებს მისივე მეტყველება. ბეკინას გერგილიანი საუბარი აქვს, მოსწრებული სიტყვა-პასუხი. რძლის ხშირ შვილოსნობაზე მოხუცი ღიმილით ამბობს: „შე ქალო, ზოგ საქმეში სიმარჯვე მარგებელი კი არა, მავნებელიცაა...“ [კლდიაშვილი 1988 : 95]. ცოლის მოყვანის გადანყვეტილების შესახებ, რომელიც, ბეკინას აზრით, ოჯახს საფრთხეს არ შეუქმნის, მამა შვილთან შემდეგ კომენტარს აკეთებს: „შე კარგო კაცო, მე ერთი ბებრუხანა მოვათრიო, შენ რატომ უნდა დაიღუპო?... დედაბერმა რავა უნდა შეგაშინოს, შე გლახაკო?!“

[კლდიაშვილი 1988 : 97]. ამ სიტყვებით ბეკინა ანეიტრალებს თავის სერიოზულ გადაწყვეტილებას და უმსუბუქებს შვილს ამ გადაწყვეტილების მოსალოდნელ სიმწვავეს. პლატონის განზრახვას, რომ ორნაქმარევი, უშვილო ქალი შეურჩიოს მამამისს, ბეკინა ეჭვის თვალით უყურებს, მაგრამ მაინც იუმორისტულ კითხვას უსვამს შვილს: „ი წყეულმა მეც რომ გამაყოლოს წინანდელებს, რას მიპირებ მაშინ? ა? .. ხა, ხა, ხა!“ (იქვე). გლეხ პავლია ღომიაშვილის გადატყავებული ცხენით სამოგზაუროდ მიმავალ პლატონზე ბეკინა ირონიულად ეკითხება რძალს: „ე ბედაური ვის გამოართვა, მელანო ჩემო?“ პასუხს აღარც ელოდება, ისე აგრძელებს: „არ დოუვარდეს გზაში, შე ქალო!“ ირონია და სიმსუბუქე ახასიათებს ბეკინას მეტყველებას. მაშინაც კი, როდესაც ტრაგედია დატრიალდება, ბეკინა არ ერიდება თავისი შეცდომის აღიარებას და ცდილობს, შვილს მდგომარეობის სირთულე გაუწეიტრალოს: „მოვმკვდარიყავი... მარიკასთან ერთად მიწას შევეჭამე და ამ დღეს არ მოვსწრებოდი ნეტავი!“ [კლდიაშვილი 1988 : 174]. მისი ეს ფრაზა ნაღველითაა სავსე და კრავს, ასრულებს პერსონაჟის სახეს.

დავით კლდიაშვილის პერსონაჟებზე დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ მწერალი გმირთა დახასიათების ჩამოყალიბებულ სქემას თითქმის ყველგან იმეორებს – ავტორისეულ აღწერას ენაცვლება გმირის ქმედება, ამ ქმედების ავტორისეული ან „სხვათა“ შეფასება და პერსონაჟის დიალოგი სხვა პერსონაჟთან, რომელშიც კიდევ უფრო მკვეთრად იხატება მისი სახე – ბუნება და ხასიათი.

ამავე მოთხრობის მთავარი გმირია პლატონ სამანიშვილი. ავტორი მის დახასიათებას მამამისთან, ბეკინა სამანიშვილთან, მიმართებაში გვიხატავს: „როცა შინაურობაშიც ლა-პარაკს გააბამდა ბეკინა თავის გამოუღეველ სარჩოზე, ღონიერ ლუკმაზე, მისი ერთადერთი ცოლშვილიანი ვაჟიშვილი პლატონი, თუმცა ტრაბახობად მიაჩნდა მოხუცებული მამის ასეთი სიტყვა, მაინც არას ეუბნებოდა საწინააღმდეგოს და მხოლოდ

პირჯვრის გამოსახვით იტყოდა ხოლმე: - ამაზედაც გმადლობ, უფალო! ამაზედაც გმადლობ, უფალო!" [კლდიაშვილი 1988 : 94].

ავტორი ხსნის პლატონის სიტყვების არსს, რათა მკითხველმა ის თავმდაბლობად არ მიიღოს: „ამ წამოძახილით პლა-ტონი გულითად მადლობას უცხადებდა ზეციერ მამას, რომ შემცდილებელი არავინ გაუჩინა მას ღარიბ ლუკმაში. თავის ცოტაზედაც კმაყოფილი, ამ თავის მცირედითაც ბედნიერი, იგი გულმოდგინებით ურტყამდა თოხს მიწას და ოჯახში სრული კმაყოფილება სუფევდა“ [კლდიაშვილი 1988 : 94]. მკითხველის თვალწინ იხატება „მცირედითაც კმაყოფილი“ კაცის სახე, რომელიც ზედმეტს არაფერს ისურვებს, მაგრამ თავისას ძნელად თუ დაუთმობს ვინმეს. მიუხედავად პლატონის თავდაჭერილი ქმედებებისა, ის გააფთრებულ კაცად იქცევა, როდესაც მის ქონებას დაემუქრება საფრთხე. პლატონის მეტყველებაში ჩანს დიდი პროტესტი მამის საქციელის მიმართ და თავისი უიმედო მდგომარეობის აღქმა:

„მღუპავ, მამა? - მივიდა იგი ბეკინასთან. - მღუპავ? დანას მიყრი ყელში? ... რატომ მიმეტებ, შენი ჭირიმე?! - ძლივს წარმოთქვა პლატონმა და, ხმაჩანყვეტილმა, უნუგეშოდ ხე-ლები გაშალა“ [კლდიაშვილი 1988 : 97]. აღსანიშნავია, რომ მა-მის რიდსა და პატივისცემაზე კი არ მეტყველებს სიტყვები - „შენი ჭირიმე“, არამედ ასეთი მიმართვა ზოგადად დამახასიათებელია იმერელი კაცის ზრდილობიანი საუბრისათვის. ზემოთ მოყვანილი ფრაზა გამოარჩევს პლატონს სხვა პერსონაჟთაგან, რადგან მასში მძიმე ოჯახური სიტუაციის მთელი ტრაგიზმია ასახული.

პლატონის შრომისმოყვარეობა, ავტორისეულ დახასიათებასთან ერთად, გმირის საუბარშიც იჩენს თავს: „ჩვენს ჯაფას ნუ კითხულობ, ნუ დარდობ... ღმერთს ჯაფისთვის ვყავართ გაჩენილი“ (იქვე), - ამ სიტყვებით მიმართავს იგი ბეკინას.

პლატონის მღელვარებას მამის გადაწყვეტილების გამო ნათლად გამოხატავს მისივე სიტყვები: „_ დევილუპე... წმინდად დევილუპე! - იძახოდა პლატონი, - წმინდად დევილუპე, თუ რამე

არ ვისაშველე, რამე არ ვიღონე“ (იქვე). ავტორის თქმით, იგი უიმედოდაა, მაგრამ პერსონაჟის ფრაზა – „თუ რამე არ ვისაშველე, რამე არ ვიღონე“ – გვიჩვენებს, რომ პლატონი ბედის ადვილად დამყოლი პიროვნება არაა, ის აუცილებლად ეცდება გამოსავლის მოძებნას. ბეკინას პროტესტზე, რომ, თუ ქალი არ მოეწონება, არ შეირთავს, პლატონი აუღელვებლად პასუხობს: „ბატონო, მაგ რა საკადრისია, რატომ ვიზამ მაგ საქმეს... ამაზე მეტად არ გჯერათ ჩემი?“ [კლდიაშვილი 1988 : 103]. ის უკვე დარწმუნებულია თავის თავში, რომ მამის სურვილსაც დააკმაყოფილებს, რომელიც გარდაუვალობაა, და თავის თავსაც უშველის.

პლატონის ზრდილობიდან გამომდინარე, გასაკვირია მისი პატივმოყვარეობა, თუმცა კლდიაშვილს სწორედ ამის ჩვენება სურს, როგორ შერწყმულია ერთ პიროვნებაში ზრდილობა (გარკვეულ სიტუაციამდე), მოჩვენებითი თავმდაბლობაცა და პატივმოყვარეობაც. პლატონი ითხოვებს ზურგდაშავებულ ცხენს გლეხ პავლია ღომიაშვილისგან. მის ცოლს, მელანოს, უკვირს, რომ ამ ცხენით მგზავრობა შესაძლებელია, პლატონი კი პასუხობს: „აბა, ფეხით ვის მივადგე, შე ქალო?“ მას გადაწყვეტილი აქვს, ფეხდაფეხ მიჰყვეს ცხენს: „ფეხ-ფეხა მივყვები!.. სირცხვილისათვის მიმყავს, თვარა რა!“ პერსონაჟს რცხვენია ფეხით მგზავრობა, რადგან წოდებით აზნაურია. მიუხედავად იმისა, რომ დროება შეიცვალა და აზნაურობა აღარ არსებობს, წოდებრივი სიამაყე უფლებას არ აძლევს, ფეხით გაემგზავროს მეზობელ სოფელში.

მკითხველს აკვირვებს ავტორისეული კომენტარი იმ მოენტში, როდესაც პლატონს ივანე გვერდევანიძე შემოხვდება – „ახლა მას ყოველი მოხუცებული კაცის დანახვა ეჯავრებოდა თავის მამის გამო“. ამას ერთვის თავად პლატონის სიტყვები გვერდევანიძისადმი ნათქვამი: „ცუდი დრო მოვიდა, ბატონო, ერთობ ცუდი დრო!.. ხალხიც მომრავლდა... ჩხუბით თუ გაინმინდება ცოტაზე მაინც ქვეყანა, თვარა...“ [კლდიაშვილი 1988 : 107]. პლატონი ქვეყნის განმენდაზე ფიქრობს ომის საშუალებით, ასეთი ფიქრი არ შეიძლება ჰქონდეს კეთილშობილ და პა-

ტიოსან ადამიანს. ეს ეგოისტის აზროვნებიდან მომდინარეობს, ოღონდ თვითონ არაფერი შეეხოს და ხალხი თუ დაიღუპება, უკეთესიც კი იქნება გადანარჩენილი ნაწილისათვის. პლატონის სიტყვებში მისი ნამდვილი ბუნება წარმოჩნდება. კლდიაშვილი მკითხველს ამზადებს იმ სიტუაციისთვის, იმ შესაძლებელი დაშვებისათვის, რომ პლატონი არც საკუთარი ოჯახის წევრებს დაინდობს. ამ აზრს აძლიერებს მისი ქმედებაც, რომ საკუთარი დის ოჯახში შესვლის წინ პლატონი კიდევ ერთხელ შეჯდება ზურგდაშავებულ ცხენზე და პირუტყვის შებრალებას თავისი თავმოყვარეობის დაცვას ამჯობინებს.

პლატონის შინაგან სამყაროს კლდიაშვილი მისი სიზმრის მეშვეობითაც გადმოსცემს. სიზმარი ერთ-ერთი მთავარი მხატვრული ხერხია მწერლისთვის გმირის ქვეცნობიერის დახატვისა, რომელიც ცნობიერთან ერთად ქმნის პიროვნების ერთიან სახეს. პლატონის სიზმარს რეალური საფუძველი აქვს: პერსონაჟს ეჭვი ეპარება, რომ დედინაცვალი ორსულადაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მის ქონებას საფრთხე ემუქრება. სიზმარში პლატონი უყვირის თავის დედინაცვალს:

„ – იქით! იქით! იქით, შე წყეულო!.. იქით, თვალით მაინც ნუ დამენახვები!“

ამ სიტყვებში დედინაცვლის მიმართ მისი რეალური დამოკიდებულება წარმოჩნდება. ავტორი გმირის შინაგან მდგომარეობას ასე აღწერს: „არ ესმის თავისი ხმა არც პლატონს, თუმცა ყვირის, რაც ღონე აქვს. ხმა პირიდან არ ამოდის, იქვე გულში რჩება უღონო, სუსტი, გაუგონარი, და ეს უმატებს გამწარებას, უფრო უკლავს გულს, უხუთავს სულს. უმწვერვალესად აღელვებული კაცის თვალწინ ყოველივე აირია, აიშალა, ამოძრავდა. აცახცახებული, ათრთოლებული ძლივს დგას ფეხზე“ [კლდიაშვილი 1988 : 168]. ეს ტიპური სიზმრის მარკერებია, ყვირის და თავისი ხმა არ ესმის, ხმა პირიდან არ ამოდის, გულში რჩება. პლატონი ხედავს, როგორ იყოფა მის ოჯახში ყველაფერი, „ცალცალკევდებიან“ შინაური ფრინველები და ცხოველები, ზოგი ელენეს მისდევს, ზოგი პლატონს, ნივთებიც იყო-

ფა: კოდი, საცერი, გობები, კოვზი, კეცები და ა.შ. „სული ეხუთება პლატონს და აზრდაბნეული მხოლოდ უგუნურად მისჩერებია და მეტი განცვიფრებისგან აღარ იცის, რა ქნას, რა თქვას...“ (იქვე). პლატონი ცდილობს, შეაჩეროს გაყოფა და პირველად სიზმარში მოსდის ცოდვილი ფიქრი: „მეიცადეთ, მეიცადეთ! გაჩერდით! ნუ ჩქარობთ!.. ეგებ მკვდარი დაიბადოს! შედექით! ეგებ ღმერთმა სიცოცხლე არ აღირსოს“ (იქვე). ეს არის მისი ოცნებაც, რომ საკუთარი მამის შვილმა დღის სინათლე ვერ იხილოს, რათა პლატონს არ შეეზიაროს. რეალური სიტუაციისაგან თავშეკავების ზღვარზე მყოფი პერსონაჟი სიზმარში შემზარავად ტირის და ღრიალებს, ვერ ფხიზლდება და სწორედ მაშინ ამჟღავნებს თავის ფარულ წადილს. საინტერესოა სიზმრის ახსნა პლატონის ცოლის მიერ: ყველაფერი კარგად დასრულდება, დედინაცვალს მოეშლება მუცელი, თუკი ის ნამდვილად ორსულადაა. სიზმრის კარგი დასასრული სხვის (საკუთარი ძმის) უბედურებაში, სიკვდილში მდგომარეობს. სიზმარი კი სხვაგვარად ახდება. დედინაცვალი მართლაც ორსულად აღმოჩნდება. იმის მაგივრად, რომ სიზმარში ნანახმა პლატონს სინანული აღუძრას თავისი, გულში გავლებული, წადილის გამო, ის თავის მხოლოდ ერთ-ერთ ცოდვას აღიქვამს, უკიდურესად გაჭირვებული ბრეგაძეების უბედურებაში თანამონაწილეობასა და დანაშაულის გამოსყიდვას იმით ცდილობს, რომ ადვოკატ გვერდევანიძეს მათ მაგივრად გადაუხადოს ფული. ის ვარაუდობს, რომ ამ მონაწილების საფასურად დედინაცვალს მუცელი მოეშლება. იმას ვერ ხვდება, რომ მისი „მონაწილების“ საფუძველი ანგარებაა და ახალ ცოდვას უწყობს ხელს.

ცოდვა მართლაც დატრიალდება, ოღონდ არა უცოდველი ბავშვის სიკვდილით, არამედ პლატონის საქციელით. პლატონი მივარდება მოხუცებულ დედინაცვალს და წიხლის ჩარტყმას უპირებს, თან გიჟივით ყვირის: „არ მოკვდები? არ მოკვდები? ახლაც არ მოკვდები!“ ამ მომენტში გმირის ავტორისეული დახასიათება ზედმიწევნით ზუსტია და პერსონაჟის სულიერი მდგომარეობის გამომხატველი: „პლატონი ახლა სწორედ მხეცი

იყო, შეუბრალებელი, სისხლისმსმელი“ [კლდიაშვილი 1988 : 173].

ძმის დაბადების შემდგომ პლატონს აღარ ადარდებს მოხუცებული მამა, რომელსაც თან ჰყვებოდა მეორე ცოლის შერთვამდე, ის არ იბრალებს ბეკინას და, მიუხედავად მისი დიდი თხოვნისა, ქონებას ყოფს და ცალკე გადის. კაცს, რომელსაც შრომა არ შეუძლია, ულუკმაპუროდ ტოვებს. აი, კიდევ ერთი ავტორისეული დახასიათება პლატონისა: „პლატონს იმდენად სძულდა ახლადდაბადებული ბავშვი, რომ არც თავად უნახავს და ცოლსაც ნებას არ აძლევდა მასზე ხმა ამოელო მასთან“ [კლდიაშვილი 1988 : 176].

პლატონის მხატვრული სახე სრულდება ნაწარმოების ბოლოს, როდესაც ავტორი აღწერს სასამართლოს კარზე პატარა შვილთან ერთად მოსიარულე შავებში ჩაცმულ დედაკაცს, რომელსაც გერმა აღარაფერი შეარჩინა და მოხუცებული ქალი იძულებული გახადა, ყოველ კვირა სასამართლოში „ეწანწალა“.

ნაწარმოების კიდევ ერთი სახასიათო პერსონაჟია კირილე მიმინოშვილი. მას ვხედავთ თავისი ლამაზი, ნაბლისფერი ცხენით ეზოში შემოჭირითებულს. კირილე ყიჟინით მიმართავს ცოლისძმას: „პლატონს, პლატონს ვახლავართ!.. პლატონს ვახლავართ! დარიკო, კედელს ნახშირი, ნახშირი კედელს!.. ასე უნდა, შე პატიოსანო კაცო, მოყვრის მივიწყება?.. აი, შენ კი რა გითხრა!.. შემოსაშვები ხარ სახლში?! ძალიანაც შემცდარა ეგ შენი დაია, თვარა მე რომ ვყოფილიყავი, არაფრის გულისათვის არ შემოგიშვებდი, ფეხსაც არ შემოგადგმევინებდი! ხა, ხა, ხა!“ ვხედავთ, რომ კირილე ხუმარა კაცია. ავტორის დახასიათებით ის არის „მაღალი ტანის კოხტად ჩაცმული შნოიანი ახალ-გაზრდა კაცი“ [კლდიაშვილი 1988 : 113].

კირილეს მეტყველება საუკეთესოდ ახასიათებს პერსონაჟს: „სადაც მგლოვიარობაა, იქ რა მიმიყვანს!“ [კლდიაშვილი 1988 : 114]; „ჩვენ ვახლავართ მიმინაშვილები... მიმინოს შვილები... მიმინოს!.. ჩვენთან რა უნდა მწუხარებას... ჩვენს თავს არავის არ დავატყვევებინებთ... გვაროვნებით ვართ ასე... სა-

დაც სიამეა და მოლხენა, იქ ჩვენც ვართ, ასე მოგვდგამს გვაროვნობით!.. აბა, შენი ჭირიმე, ორიოდ დღე ვიცოცხლო, გული მწუხარებით ევივსო, მოლხენა დავაკლო და ისე წავაყრევიწო ზედ მიწა?! შენც არ მომიკვდე... მაგაზე მეტი სისულელე იქნება?! კაცი მუდამ მხიარული უნდა იყვე და სხვასაც იამება შენი შეხედვა!“ [კლდიაშვილი 1988 : 114].

კირილეს ეს სიტყვები იმდენად ახასიათებს პერსონაჟს, რომ მისი ყველა ქმედების ამოსავალია. კირილე იმდენად მსუბუქად და უდარდელად მიიჩნევს სამანიშვილების საოჯახო პრობლემას, რომ არც კი გამოხატავს თანაგრძნობას, პირიქით, მას ერთობ ამხიარულებს თავისი ცოლისა და ცოლისძმის გასაჭირი. მისი სიცილი და ხმამაღალი ლაპარაკი იქაურობას აყრუებს: „ - ეგ ყველაფერი ძალიან მოგისაზრებია... მარა რომ ეყოლოს, კაცო, შვილი... ხა, ხა, ხა!.. შვილი რომ ეყოლოს? სერი არ იქნება? რას იზამ მაშინ, პლატონ? ხა, ხა, ხა! - ხარხარებდა კირილე“ [კლდიაშვილი 1988 : 116].

მწერალი კირილეს არასერიოზულ დამოკიდებულებას პლატონის მიერ წამოწყებული საქმისადმი სიძე-ცოლისძმის დიალოგით გვიხატავს:

„ - შენ ათას ადგილას მიდი-მოდიხარ, კირილე... ეგებ იცოდე სადმე?..

- ხა, ხა, ხა! - გადიხარხარა კირილემ. - განა დედაბრების ამბების შესატყობად დავდივარ, კაცო?! ქალებს რას დავეძებ, მე ქეიფისთვის დავდივარ, შე კაცო!.. უშვილო დედაბრები ღმერთსაც მოძულებული ჰყავს, მე მათ რას დავეძებ!..“ [კლდიაშვილი 1988 : 116].

დიალოგის შემდეგ, როდესაც კირილე გადანწყვეტს, რომ ყოველმხიზგარეშე ცოლისძმას გაჰყვეს სადედინაცვლოს მოსაძებნად, ავტორი პლატონზე კომენტარს აკეთებს, თუმცა ამით მის სიძეს ახასიათებს: „მან კარგად იცოდა კირილეს ხასიათი და მასთან მგზავრობა, ისიც ამნაირ საქმეზე, მეტად საფრთხილო იყო. რასაკვირველია, იგი სასერიოზოდ მიდიოდა, როგორც თვითონ თქვა, და ამასთან ყველგან ტყუილებრალოდ

მუდამ ჩხუბის ამტეხი კირილე სწორედ ხელშემშლელად თუ ნაჰყვებოდა, თორემ საქმეში შემწედ არა“ [კლდიაშვილი 1988 : 117]. ეს არის პერსონაჟის მიერ მეორე პერსონაჟზე გამოთქმული აზრი, რაც კიდევ უფრო რეალისტურად წარმოაჩენს კირილეს ბუნებას.

სადილის დროს კირილე ჩაცვებით აძალებს ღვინოს ცოლისძმას და თავის საქციელს - გადაციება-გადაკიდებას - გულწრფელი, მაგრამ პრიმიტიული აზროვნებით და ასევე ირონიული სიტყვებით ხსნის:

„ - აბა, რათ მინდა ოჯახი, თუ ჩემთან მოსული კაცი, მერე კიდევ რა კაცი, ცოლისძმა, ქორწილში რომ მპატიჟობს, არ დავათვრე, არ დავალევიე რჯულზე!.. რომ ასე არ ვუქნა, მასთან რომ მივალ, აღარც მე დამალევინებს და წყალნასვამს გამომისტუმრებს... რაზე ვუმტრო ჩემ თავს? რატომ ვქნა ეგ? ხა, ხა, ხა! სულელი ვარ? თუ გიყვარდე, ერთბაშად გამოცალე ეგ ყანნი... სადედინაცვლოს სადლეგრძელო! ემაგრე!.. მაგრე!.. შენი ჭირიმე, ბებ კაპლი, ბებ! - ხარხარებდა კირილე კიდევ დიდხანს“ [კლდიაშვილი 1988 : 120]. ირონია დედინაცვლის სადლეგრძელოს დაძალებაში მდგომარეობს, ხოლო რუსული სიტყვების ჩართვა პერსონაჟის მეტყველებაში მიუთითებს არა მხოლოდ ეპოქაზე, არამედ პერსონაჟის ხასიათზეც და ავტორის ირონიულ დამოკიდებულებაზეც ამ პერსონაჟისადმი. კირილეს ბუნება განსაკუთრებით მაშინ მჟღავნდება, როდესაც ის არ დაინდობს პლატონს, რომელიც სალობერიძის ოჯახში ღვინის დაღევას უშლის ისედაც უკვე გაღეშილ სიძეს, და მის საიდუმლოს დაცინვის მიზნით განაცხადებს. ის გულმოსული უყვირის პლატონს: „ვის ყველას ვაწუხებ, ბიჭო, ვის ყველას?... თუ, ყველათ შენი თავი მიგაჩნია?... რა მოხდა, თუ იცი? დედინაცვალს ერთს კი არა, ათს გიშოვი!.. [კლდიაშვილი 1988 : 135]. კირილე აღარ ჩერდება და ხალხში არცხვენს პლატონს: „ერთ უშვილო დედაბერს დეეძებს სადედინაცვლოდ და მითხარით, ჩემგან რა შეწუხება მიჰყენებია... დავდე უკან მეძებარით!.. ეგებ, ბიძია, გეგულებოდეს სადმე უშვილო დედაბერი და ამ ყმანვილს ეგებ გული დოუშოშმინო!.. (იქვე).

შეუძლებელია, კლდიაშვილის პერსონაჟებში არ დაინახო იმერელი კაცის ბუნება! ამას მათი დიალექტური მეტყველებაც წარმოაჩენს, და კიდევ ერთი, შეუძლებელია არ შეამჩნიო მათი წოდებრივი ამპარტავნება, რომელიც წარმოჩნდება ბეკინას, პლატონის და, განსაკუთრებით, კირილეს მეტყველებასა და აზროვნებაში. პლატონი უარზეა, ნაჰყვეს სიძეს დაუპატიჟებლად შაფათაძის ქორწილში. კირილე კი არწმუნებს: „შაფათაძის წვევას მივიღებ, მივალ, თან კარგ, პატიოსან აზნოუშვილს, მასზედ გამოჩენილს, მივუყვან და იმას მიწყენს?! რავა გეკადრება!.. ეწყინება კი არა, თავზე შემოგევლება!“ [კლდიაშვილი 1988 : 123].

როგორც ამ ერთი მოთხრობის ანალიზიდან ჩანს, კლდიაშვილი პერსონაჟების დახატვისას იყენებს ავტორისეულ დახასიათებას, ერთი პერსონაჟის მიერ მეორეზე გამოთქმულ აზრს, სიზმარს და, ძირითადად კი, მათ მეტყველებას, რომელიც ზუსტი შესატყვისია ქცევისა. სწორედ მეტყველებაა ის მხატვრული ხერხი, რომელშიც პერსონაჟის ინდივიდუალურობა მჟღავნდება.

ლიტერატურა:

კლდიაშვილი დ., (1988), ქართული პროზა, წიგნი XIV, „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი.

All of David Kldiashvili's characters are decorated with individual features. The question arises: What makes same so individual? What is the writer's technique of drawing characters and what determines their different literary image? Analysis of Kldiashvili's short stories shows that at first the author describes a character by author's discussion and then by their way of speech. Speech, phrases give him the peculiarity, which other characters lack. The most famous story by Davit Kldiashvili is Samanishvili's Stepmother. Author starts the story by describing Bekina Samanishvili: "Bekina Samanishvili, of course, was a poor noble, quite poor even..." This is followed by the

description of Bekina's property and his attitude towards his situation – "Bekina believed himself to be rich and there was no man on earth who could make Bekina to admit his poverty." This attitude is by the author's assessment, expressed in the words of others: "As they say in Imereti region, Bekina was always "dressed up." (Kldiashvili 1988: 94). Along with the author's words, Kldiashvili's character is also well described by his own style of speech. About his daughter-in-law giving birth often, the old man smilingly says: "Woman, in some cases, being good in something is not beneficiary, it is harmful even..." While commenting to his son that his decision to marry will not harm the family, Bekina says: "My good man, why would it kill you if I bring some old woman here?... How can you be afraid of an old woman, you, poor man?!" (Kldiashvili 1988 : 97). With these words Bekina neutralizes his serious decision and makes the expected severity of this decision for his son seem easier. When Bekina learns about his son's intention to choose the twice widowed, childless woman for his father, he asks a humorous question: "If that cursed woman makes me to follow those two previous, what will you do then? Ha? Ah, ah, ah!" When Platon borrows peasant Pavlia Gomiashvili's old horse to travel, Bekina ironically asks: "Who did he get this stallion from, Melano, my dear?" and adds: "It might fall down on the way, woman!" Irony and lightness characterizes Bekina's narrative. Even when the tragedy happens, Bekina does not refrain from recognizing his mistake and attempts to neutralize the complexity of his child's situation: "I wish I would have diedp Wish I would have been eaten by the grave like Marika and never seen this day!" This phrase is full of grief and completes the character's image.

As an example, we have discussed Bekina's literary image from Kldiashvili's works. In general, observation of his characters by Davit Kldiashvili has shown to us that the writer repeats the given scheme of describing characters almost everywhere – author's description is replaced by the character's action, author's assessment of that action and character's dialogue with other character, which even sharper reveals his image – nature and mood.